

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 525/2024-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 3. [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Vladimírou Houdek Běhalovou, advokátkou, Strojárskejšká 11/C, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. K2-61C/26/2024 (pôvodne Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/1134/1995) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-61C/26/2024 (pôvodne Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/1134/1995) v období po právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 250/2020-35 z 5. mája 2021 **bolo porušené** základné právo [REDACTED] na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Postupom Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. K2-61C/26/2024 (pôvodne Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/1134/1995) v období po právoplatnosti nálezu č. k. II. ÚS 481/2017-37 z 18. októbra 2017 **bolo porušené** základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Sťažovateľkám **priznáva** finančné zadost'učinenie každej v sume **3 500 eur**, ktoré je im Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mestskému súdu Košice **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. K2-61C/26/2024 konal bez zbytočných priet'ahov.

5. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľkám trovy konania v sume **1 057,21 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky označené v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. septembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. K2-61C/26/2024, pôvodne okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/1134/1995. Sťažovateľky v petite ústavnej sťažnosti žiadajú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal im finančné zadosťučinenie každej v sume 20 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky sú na strane žalobcov v napadnutom konaní v právnej veci žalobcov [REDAKOVANÉ] proti odporcom 1. [REDAKOVANÉ], 2. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o vydanie nehnuteľností s príslušenstvom.

3. Žaloba bola podaná 12. februára 1992, pričom konanie bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 20C/164/1992. Sťažovateľka 1 je od začiatku konania jeho účastníčkou, sťažovateľky 2 a 3 sú dedičkami po pôvodnom žalobcovi [REDAKOVANÉ].

4. Napadnuté konanie v uvedenej právnej veci nebolo právoplatne skončené ani po 32 rokoch od podania návrhu na začatie konania.

5. Prvýkrát rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 20C/1134/1995-571 zo 16. júna 2008 tak, že žalobu zamietol. O odvolaní žalobcov rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 5Co/258/2008-611 z 9. februára 2009 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

6. Okresný súd rozhodol v poradí druhým rozsudkom č. k. 20C/1134/1995-1616 z 2. októbra 2017, ktorým žalovanému v 2. rade uložil povinnosť vydať žalobcom v 1. až vo 4. rade, žalobcom v 6. a 7. rade zodpovedajúce spoluvlastnícke podiely na špecifikovaných nehnuteľnostiach (administratívna budova s pozemkami). Žalobu žalobkyne v 5. rade proti žalovanému v 2. rade zamietol a tiež zamietol žalobu žalobcov v 1. až 7. rade proti žalovanému v 1. rade a zároveň rozhodol o nároku na náhradu trov konania medzi stranami sporu. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9Co/100/2020 z 12. mája 2021 rozsudok okresného súdu v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 potvrdil, odvolanie žalovaného v 1. rade odmietol.

7. Na dovolanie žalovaných Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 2Cdo/260/2021 z 15. februára 2024 rozsudok krajského súdu z 12. mája 2021 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok okresného súdu z 2. októbra 2017 v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 vo výroku o uložení povinnosti žalovanému v 2. rade vydať spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach v určených podieloch žalobcom v 1. až vo 4. rade, v 6. a 7. rade, a v príslušnom výroku o trovách konania a v časti výroku, ktorým krajský súd stranám nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, ako aj rozsudok okresného súdu z 2. októbra 2017 v znení opravného uznesenia z 18. februára 2020 vo výroku o uložení povinnosti žalovanému v 2. rade vydať spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach v určených podieloch žalobcom v 1. až vo 4. rade, v 6. a 7. rade a v príslušnom výroku o trovách konania zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie.

8. Sťažovateľky zastávajú názor, že konanie v označenej právnej veci trvá neprímerane dlhú dobu (32 rokov) a po rozhodnutí najvyššieho súdu bola vec vrátená súdu prvej inštancie. V ústavnej sťažnosti vymedzili aj podrobný priebeh napadnutého konania.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

9. Podstatou argumentácie sťažovateľiek je námietka, že napadnuté konanie v špecifikovanej právnej veci nie je právoplatne skončené ani po uplynutí 32 rokov, čo je ústavne neakceptovateľné, v dôsledku čoho došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru.

10. V predmetnej právnej veci už ústavný súd rozhodol o zbytočných priet'ahoch v konaní všeobecného súdu v náleze sp. zn. II. ÚS 481/2017 (sťažovateľky 2 a 3) a nálezom sp. zn. I. ÚS 250/2020 (sťažovateľka 1). Od podania ústavnej sťažnosti sťažovateľkami 2 a 3 uplynulo 7 rokov, od podania ústavnej sťažnosti sťažovateľkou 1 už uplynuli 4 roky. Napriek nálezom ústavného súdu vo veci sťažovateľiek vec nie je k dnešnému dňu právoplatne skončená. Na základe rozhodnutia najvyššieho súdu sa vec vrátila súdu prvej inštancie, preto právoplatné skončenie veci je v „nedohľadne“.

11. Činnosť súdu prvej inštancie v napadnutom konaní nebola efektívna a nesmerovala ku skorému ukončeniu veci. Sťažovateľky k neprímeranej dĺžke konania a vzniknutým priet'ahom nijako neprispeli. Právne postavenie sťažovateľiek je dlhodobo neisté a z hľadiska povahy veci ide pre nich o vec mimoriadne dôležitú. Už len posúdením samotnej dĺžky napadnutého konania možno súdne konanie v predmetnej veci považovať za nezlučiteľné so základným právom sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Predmetom konania je vydanie nehnuteľnosti na základe reštitučného nároku. Ide o právne a fakticky zložitejšiu vec, čo však nijako neospravedlňuje celkovú dĺžku konania. Skutkovým prvkom zložitosti je aj vyšší počet žalobcov. Je však potrebné zohľadniť, že ich počet sa rozširoval, resp. rozširuje z dôvodu úmrtia pôvodných žalobcov a vstupu ich dedičov do konania.

13. Sťažovateľky nijako neprispeli k predlžovaniu konania. V konaní boli aktívne, vždy boli zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý sa aktívne spolupodieľal na objasňovaní skutkového a právneho stavu veci. V rámci dostupných možností predkladali listinné dôkazy a navrhovali vykonanie dôkazov, reagovali na výzvy súdu a v stanovených lehotách plnili uložené procesné povinnosti a poskytovali potrebnú súčinnosť.

14. Konanie súdu prvej inštancie bolo podľa sťažovateľiek neefektívne a nesmerovalo ku skorému ukončeniu veci. Okresný súd síce vo veci prvýkrát po 16 rokoch rozhodol, ale toto rozhodnutie bolo na základe odvolania zrušené, čo tiež možno pripočítať na ťarchu okresného súdu ako neefektívne konanie (III. ÚS 201/2014). Obdobne za neefektívne konanie okresného súdu možno považovať aj zrušenie v poradí druhého rozsudku vydaného po 25 rokoch od začatia konania. Prieťahy nastali aj v súvislosti s vypracovaním znaleckého posudku ustanoveným znaleckým ústavom, súd prvej inštancie nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, II. ÚS 523/2010). Neefektívny postup predstavuje aj to, že súd prvej inštancie sa náležitým spôsobom nevysporiadal s námietkami žalovaných proti posudku vypracovanému znaleckým ústavom a s návrhom na vykonanie znaleckého dokazovania, čo okrem iného viedlo k zrušeniu rozsudku krajského súdu a druhého rozsudku okresného súdu a k potrebe vykonať ďalšie znalecké dokazovanie. Je potrebné uviesť aj to, že o sťažnosti znaleckého ústavu z roku 2017 rozhodol mestský súd až v roku 2024. Po zrušení rozsudku súdu prvej inštancie najvyšším súdom mestský súd nariadil pojednávanie po viac ako 7 mesiacoch.

15. V prejednávanej veci nebolo konanie právoplatne skončené od roku 1992, preto nie je potrebné osobitne vyhodnocovať jednotlivé procesné úkony vykonané v jeho doterajšom priebehu. Už samotná dĺžka konania je neprimeraná, z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a ničím neospravedlňiteľná.

16. Okolnosti veci odôvodňujú priznanie finančného zadosťučinenia, a to aj s prihliadnutím na to, že už skoršími nálezmi bolo sťažovateľkám priznané finančné zadosťučinenie. V dôsledku prieťahov v konaní došlo v prípade sťažovateľiek k následkom, ktoré nemožno napraviť a ani odstrániť. V čase podania návrhu sťažovateľka 1 mala 48 rokov, pracovala, bola zdravá a aktívna. Dnes má 80 rokov, je na dôchodku, prekonala operáciu kolena, ako aj onkologickú operáciu hrubého čreva. V nehnuteľnosti, o ktorej vydanie ide, ako malá bývala, jej spomienky z detstva sa spájajú s touto nehnuteľnosťou a o to viac sa jej dĺžka sporu dotýka. Takmer polovicu svojho života sa sťažovateľka 1 súdi o vydanie tejto nehnuteľnosti, obáva sa pritom, že právoplatného skončenia veci sa nedožije.

17. Sťažovateľka 2 prekonala onkologické ochorenie, je stále sledovaná, miera poklesu schopnosti zárobkovej činnosti bola u nej stanovená na 40 %. V súvislosti s prekonaním ťažkého onkologického ochorenia navštevuje psychologičku, ako aj psychiatra. Je liečená na stredne ťažkú depresiu, užíva medikamentóznú liečbu. Stav sa jej zhoršil po rozhodnutí najvyššieho súdu, psychicky sa položila. Vzhľadom na jej psychický stav došlo u nej ako onkologickej pacientky aj k zhoršeniu jej zdravotného stavu, bol jej diagnostikovaný nález na pečeni.

18. Sťažovateľka 3 trpí Crohnovou chorobou, má vývod (ileostómiu), problémy s pohybovým aparátom. Bola jej diagnostikovaná aj agregácia lepiivých trombocytov, je pravidelne sledovaná u hematológa, má permanentne riedenú krv. V celej dĺžke jej bolo odstránené hrubé črevo, má iba tenké črevo. Má tiež vysoký krvný tlak, je ťažko zdravotne postihnutou osobou s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 75 %. Tento stav je u nej nemenný, keď už k zlepšeniu dôjsť nemôže.

19. Sťažovateľky sú z dĺžky konania zúfalé. Už len zmienka o tom spore v nich vyvoláva pocity zúfalstva, beznádeje, zlosť a podráždenie. Sťažovateľky by si nikdy nemysleli, že konanie na súde môže trvať 32 rokov. Dlhotrvajúce konanie v nich vyvoláva pocity krivdy, beznádeje, úzkosti,

zúfalstva a bezmocnosti. Pretrvávajúca nečinnosť súdu vážne narušila ich dôveru v zákonné a spravodlivé rozhodovanie orgánov verejnej moci.

20. V dôsledku dlhotrvajúceho konania nemôžu špecifikovanú nehnuteľnosť, o ktorej vydanie ide, užívať (užíva ju niekto iný), nemajú z nej žiaden finančný prospech. Po skončení konania by ju mohli prenajať alebo predáť, získané finančné prostriedky použiť na riešenie svojej životnej situácie – pre svoje potreby, zdravie a pod. Sťažovateľky sú vedené na liste vlastníctva (rozhodnutie o povolení vkladu na základe dohody o vydaní veci v spojení so špecifikovanými rozhodnutiami súdov), musia platiť daň z nehnuteľnosti (sťažovateľka 1 v sume 1 000 eur ročne a sťažovateľky 2 a 3 v sume 500 eur ročne). Sťažovateľka 1 je dôchodkyňa, finančne jej v prípade potreby pomáha dcéra. Sťažovateľka 2 napriek závažným diagnózam musí pracovať, aby zabezpečila svoje potreby. Sťažovateľka 3 pracovať nemôže, jej liečba je finančne náročná, preto musí stále pracovať jej 66-ročný manžel – lekár, ktorý má tiež zdravotné problémy.

21. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia považujú sťažovateľky za primeranú, odôvodnenú a v súlade so zásadami spravodlivosti. Celková výška priznaného finančného zadosťučinenia by mala byť „akýmsi mementom pre súdy, aby sa situácia, kedy konanie nebolo právoplatne skončené ani po 32 rokoch, už nikdy nezopakovala.“

22. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 525/2024-10 z 2. októbra 2024 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

23. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a na výzvu ústavného súdu reagovala podpredsedníčka mestského súdu, ktorá v podaní sp. zn. 1SprV/1078/2024 z 9. októbra 2024 poukázala na to, že v danej veci ide už v poradí o tretiu ústavnú sťažnosť. K predchádzajúcim dvom ústavným sťažnostiam pôvodne okresný súd zaslal vyjadrenia zo 7. septembra 2017 a z 10. júna 2020, ktoré priložila ako prílohy k svojmu vyjadreniu.

24. Od podania druhého vyjadrenia vymedzila takúto chronológiu napadnutého konania:

- Dňa 1. júna 2021 bol spis vrátený z odvolacieho súdu s potvrdzujúcim rozsudkom a v rovnaký deň bol doručený aj nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 250/2020-35. Dňa 2. júna 2021 bol rozsudok krajského súdu doručovaný stranám. Okresný súd následne 17. júna 2021 rozhodol o znalečnom.

- Dňa 6. júla 2021 podal žalovaný 2 dovolanie proti rozsudku krajského súdu. Okresný súd dovolateľa vyzval 9. júla 2021 na zaplatenie súdneho poplatku a dovolanie zaslal na vyjadrenie, ktoré bolo 4. augusta 2021 okresnému súdu doručené. Replika žalovaného bola predložená 16. augusta 2021. Ešte 5. augusta 2021 okresný súd rozhodol o trovách štátu.

- Dňa 4. októbra 2021 okresný súd predložil spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní a 6. marca 2024 dovolací súd vrátil spis súdu prvej inštancie. Uznesenie najvyššieho súdu bolo doručené 11. marca 2024.

- Dňa 12. marca 2024 bola uznesením zamietnutá sťažnosť znaleckého ústavu a následne v období od 14. marca 2024 do mája 2024 bola riešená otázka zaplatenia a vrátenia súdnych poplatkov (č. l. 2064 – 2105 spisu).

- Dňa 27. mája 2024 bol súdny spis predložený krajskému súdu, ktorý spis vrátil 8. júla 2024 s potvrdzujúcim uznesením (č. l. 2127 spisu).

- Mestský súd následne 29. júla 2024 nariadil pojednávanie na 28. október 2024.

25. Vzhľadom na vymedzenú chronológiu podpredsedníčka mestského súdu uviedla, že zo strany mestského súdu nedošlo k žiadnym priet'ahom.

26. Súdny spis sa nachádzal sčasti mimo dispozičnej sféry mestského súdu (najvyšší súd od 4. októbra 2021 do 6. marca 2024 a krajský súd od 27. mája 2024 do 8. júla 2024), pričom toto obdobie nie je oprávnená hodnotiť či posudzovať: „*Súdu nižšieho stupňa neprináleží urgovať rozhodovanie súdov vyššieho stupňa. Tieto obdobia však podľa môjho názoru nemôžu byť pripísané na ťarchu tunajšieho súdu.*“ Dĺžka napadnutého konania je takto výrazne ovplyvnená rozhodovaním na súdoch viacerých inšancií a tiež vzniknutými procesnými prekážkami, ktoré sú vymedzené v predchádzajúcich vyjadreniach okresného súdu. Z podanej ústavnej sťažnosti nie je zrejmé, prečo sťažovateľky pripisujú celú dĺžku konania na ťarchu súdu prvej inšancie, keď v nimi vymedzenom prehľade vykonaných úkonov riadne špecifikovali obdobia, keď sa spis nachádzal na súdoch vyššej inšancie.

27. Vzhľadom na uvedené a vzhľadom na to, že od doručenia druhého nálezu zo strany mestského súdu nedošlo k priet'ahom, považuje podpredsedníčka mestského súdu požadované finančné zadost'učinenie za neprimerané.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

28. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní mestského súdu a sťažovateľiek, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu mestského súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

29. Podstatou argumentácie sťažovateľiek je námietka porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o vydanie nehnuteľnosti na základe reštitučného nároku. Sťažovateľky sú v procesnom postavení žalobkýň, pričom napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po 32 rokoch a dvoch nálezoch vydaných v predmetnej právnej veci.

30. Ústavný súd posudzoval opodstatnenosť námietok sťažovateľiek za obdobie od právoplatnosti nálezu č. k. II. ÚS 481/2017-37 z 18. októbra 2017, t. j. od 22. decembra 2017 (vo vzťahu k sťažovateľkám 2 a 3), a od právoplatnosti nálezu č. k. I. ÚS 250/2020-35 z 5. mája 2021, t. j. od 1. júna 2021 (vo vzťahu k sťažovateľke 1). Aj v tomto prípade si je ústavný súd vedomý potreby posudzovania konania ako celku vychádzajúcej z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), napriek tomu je však potrebné vychádzať z odlišností konania pred ESLP (kde je odporcom Slovenská republika) a konania pred ústavným súdom (kde je odporcom konkrétny orgán verejnej moci). V tomto kontexte je napokon významná aj zásada viazanosti ústavného súdu

petitom ústavnej sťažnosti, t. j. rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde), ktorý vymedzuje rozsah a dôvody ústavného prieskumu, a tým v určitých okolnostiach môže limitovať možnosť prieskumu konania ako celku, a tým aj možnosť sčítavania období konania pred súdmi rôznych inšancií. V tomto kontexte má kľúčový význam formulácia petitu sťažovateľom v ústavnej sťažnosti, ktorá primárne vymedzuje časový a vecný priestor, v rámci ktorého môže ústavný súd, uplatňujúc svoju právomoc, realizovať ústavný prieskum.

31. V tejto súvislosti je relevantné, že sťažovateľky zastúpené kvalifikovanou právnou zástupkyňou napádajú v petite ústavnej sťažnosti len postup mestského súdu v napadnutom konaní, hoci za rozhodné obdobie popisujú v texte ústavnej sťažnosti aj konanie súdov vyšších inšancií (krajského súdu a najvyššieho súdu), avšak bez toho, aby postup týchto súdov zahrnuli do petitu ústavnej sťažnosti. Napadnuté konanie súdu prvej inšancie bolo v podstatnom rozsahu predmetom ústavného prieskumu v dvoch skorších nálezoch, preto v aktuálne prerokovanej veci ústavný súd posudzuje len obdobie po právoplatnosti týchto nálezov a aj to len z hľadiska namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote, v ktorom značný časový rozsah pripadá na konanie súdov vyšších inšancií, čo v kontexte s petitom ústavnej sťažnosti výrazne limituje rozsah prieskumu ústavného súdu.

32. Ústavný súd dáva do pozornosti, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti je kritériom klasifikačným, nie kvalitatívnym. Kritika právnych záverov všeobecných súdov, resp. ich postupu pri poskytovaní ochrany „zákonným“ subjektívnym právam účastníkov konania musí mať v ústavnej sťažnosti nevyhnutné prepojenie na základné práva a slobody sťažovateľa, a to nielen na úrovni návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ale aj v rovine odôvodnenia ústavnej sťažnosti (III. ÚS 463/2018). Ústavný súd stabilne judikuje, že ústavná sťažnosť na porušenie základných práv nemôže byť naformulovaná nedostatočne a neurčito a vytvárať tak priestor pre dohady a dedukcie (III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, I. ÚS 291/2017, IV. ÚS 91/2018). V zmysle konštantnej judikatúry pritom nepostačuje akékoľvek odôvodnenie návrhu na začatie konania. Návrh na začatie konania pred ústavným súdom musí byť odôvodnený kvalifikovane, t. j. musí obsahovať odôvodnenie, ktoré spĺňa ústavnoprávne požiadavky (m. m. PL. ÚS 9/2012, PL. ÚS 1/2014, PL. ÚS 7/2014 a i.). Konanie podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa už pri jeho začatí vyznačuje bezvýnimočným uplatňovaním dispozičnej zásady, a preto ústavný súd nie je oprávnený „doplňať“ vlastným hodnotením sťažnosti ako celku taký petit sťažnosti, resp. jej odôvodnenie, ktoré nespĺňajú požiadavky kladené na ich kvalitu zákonom o ústavnom súde (I. ÚS 683/2022).

33. Ani pri uprednostňovaní materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti nie je na ústavnom súde, aby vyhľadával za navrhovateľa konkrétne dôvody namietanej neústavnosti, ktoré podľa § 43 ods. 1 majú tvoriť obsah návrhu a určovať rozsah ústavného prieskumu ústavným súdom, ktorý je podľa § 45 rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania viazaný (porov. MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 248.).

34. Pri zohľadnení všetkých týchto dôvodov ústavný súd preskúmal primárne postup mestského súdu v napadnutom konaní vo vymedzenom období.

35. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ

ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

36. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

37. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

38. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci ústavný súd už v skorších nálezochoch dospel k záveru, že ide o vec s prvkami právnej aj skutkovej zložitosti veci. Predmetom konania je rozhodovanie o uplatnenom nároku žalobcov v 1. až 8. rade na vydanie veci – špecifikovaných nehnuteľností (jednopošchodový dom s príslušenstvom a zastavané plochy a nádvoria) podľa § 6 ods. 1 písm. g) zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 87/1991 Zb.“). Sťažovateľky majú právne postavenie žalobkýň (sťažovateľka 1 od začiatku napadnutého konania, t. j. od 12. februára 1992). Sťažovateľky 2 a 3 sú právnymi nástupkyňami (dedičkami) po pôvodnom žalobcovi v 2. rade – [REDAKOVANÉ], ktorý si uplatnil nárok na vydanie veci v rozsahu 1/5 k celku – takto si každá zo sťažovateľiek 2 a 3 uplatňuje vydanie veci v rozsahu 1/10 k celku. Podľa žalobcov špecifikované nehnuteľnosti boli kúpnuou zmluvou z 3. decembra 1982 prevedené na štát, pričom k prevodu malo dôjsť v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, o čom svedčí to, že kúpnu cenu určil štát, ktorý znaleckým odhadom určenú cenu 238 838,68 Kčs znížil na sumu 148 151 Kčs. Žalovaní sa okrem iného bránili tým, že vec nemožno vydať podľa § 8 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb. z dôvodu, že zásadnou prestavbou stratila svoj pôvodný stavebno-technický charakter. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za takú agendu rozhodovania všeobecných súdov, ktorá v období nasledujúcom po nadobudnutí účinnosti zákona č. 87/1991 Zb. bola relatívne bežnou. Konania s týmto predmetom sa vyznačovali rôznou mierou právnej aj faktickej zložitosti. V prejednávanom prípade možno identifikovať právne aj faktické prvky zložitosti – napr. otázky týkajúce sa určenia povinnej osoby (s čím korešponduje opakovaná zmena žaloby týkajúca sa okruhu žalovaných), potreba znaleckého dokazovania – na určenie špecifikovanej ceny stavby v rozhodnom období a aj na účely posúdenia stavebných úprav, ktoré prebehli na predmetnej nehnuteľnosti a pod.

39. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci a jej význam pre sťažovateľa. V uvedenej veci vzhľadom na osoby sťažovateľiek ide o privilegovaný typ konania, čo odôvodňuje

prísnejšie hodnotenie postupu mestského súdu. Aj ESLP konštatoval, že všeobecné súdy sú povinné venovať väčšiu pozornosť takým právnym veciam, ktoré majú väčší význam pre sťažovateľov najmä s ohľadom na ich vek alebo zdravotný stav (napr. rozsudok vo veci Hartman proti Českej republike z 10. 7. 2003, bod 75 alebo Schmidtová proti Českej republike z 22. 7. 2003, bod 68).

40. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľiek ako strany napadnutého konania. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľiek v rozhodnom období neprispelo k dĺžke a priebehu napadnutého konania.

41. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup mestského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

42. Do rozhodného obdobia (od 22. decembra 2017) spadajú úkony súdu prvej inštalcie v súvislosti s rozsudkom z 2. októbra 2017. Tento rozsudok bol písomne vyhotovený 12. decembra 2017 a následne sa doručoval stranám. Odvolania podali žalobcovia 1 až 7 (2. januára 2018), ako aj žalovaní (18. januára 2018). V tomto období bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi (3. januára 2018). Súd prvej inštalcie vykonával úkony súdu prvej inštalcie v odvolacom konaní (doručovanie odvolaní a vyjadrení, vyrubenie súdneho poplatku). Túto fázu konania výrazne ovplyvnilo úmrtie žalobkyne 8 s potrebou zisťovania stavu dedičského konania a okruhu dedičov v Českej republike (prostredníctvom Obvodného súdu pre Prahu 1 a tamojšieho súdneho komisára). Okresný súd uznesením z 27. júna 2018 (právoplatným 20. júla 2018) prerušil konanie do právoplatného skončenia dedičského konania po žalobkyňi 8 (██████████). Okresný súd v pravidelných intervaloch zisťoval stav dedičského konania. Uznesenie z dedičského konania bolo napokon okresnému súdu doručené 14. februára 2020. Následne okresný súd uznesením z 18. februára 2020 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi po žalobkyňi 8 a v rovnaký deň vydal aj opravné uznesenie. Predmetná vec bola predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach 27. mája 2020.

43. Súdny spis bol doručený krajskému súdu 28. mája 2020, ktorý o odvolaniach rozhodol 12. mája 2021. Spis bol následne vrátený okresnému súdu 1. júna 2021, čo je zároveň začiatkom rozhodného obdobia týkajúceho sa sťažovateľky 1. Okresný súd doručoval rozsudok krajského súdu stranám, rozhodol o znalečnom, ďalším uznesením nepriznal štátu náhradu trov konania. Dňa 6. júla 2021 žalovaní podali dovolanie. Okresný súd doručoval dovolanie žalobcom, ich vyjadrenie žalovaným, vyrubil súdny poplatok. Následne 29. septembra 2021 odoslal spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní.

44. Súdny spis bol doručený najvyššiemu súdu 4. októbra 2021, ktorý rozhodol 15. februára 2024 tak, že zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu a vec vrátil súdu prvej inštalcie na ďalšie konanie a rozhodnutie.

45. Súdny spis bol vrátený mestskému súdu 6. marca 2024, ktorý následne doručoval rozhodnutie najvyššieho súdu, zamietol sťažnosť znaleckej organizácie, dal pokyn na vydanie príkazu na úhradu

pokuty uloženej znaleckej organizácii, zisťoval informácie o úmrtí strany z Českej republiky (dedič po žalobkyni 8) a riešil otázku vrátenia preddavkov na trovy znaleckého dokazovania. V období od 27. mája 2024 do 7. júla 2024 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní znaleckej organizácie. Spis bol vrátený mestskému súdu 8. júla 2024, ktorý doručoval rozhodnutie krajského súdu, nariadil pojednávanie na 28. október 2024 a vyzval strany na uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany s možnosťou uplatnenia sudcovskej koncentrácie konania. Z podaní strán doručených 3. septembra 2024 vyplynul zhodný návrh na doplnenie znaleckého dokazovania týkajúceho sa posudzovania ceny nehnuteľností, ako aj otázka posúdenia tiesne a nápadnej nevýhodnosti podmienok. Následne mestský súd zisťoval možnosť doplnenia znaleckého posudku autorom pôvodného znaleckého posudku a tiež zisťoval výšku preddavku na trovy znaleckého dokazovania. Mestský súd napokon na pojednávaní 28. októbra 2024 vydal uznesenie, ktorým odročil pojednávanie na neurčito s tým, že po zaplatení preddavkov na trovy znaleckého dokazovania stranami nariadi znalecké dokazovanie.

46. Z uvedeného prehľadu rozhodného obdobia vyplýva, že ústavný súd posudzoval celkovo obdobie 6 rokov (od 22. decembra 2017), pričom v tomto období konal a mal dispozíciu s vecou súd prvej inštancie celkovo v rozsahu približne 3 rokov a 5 mesiacov (rozhodné obdobie vo vzťahu k sťažovateľkám 2 a 3) a v rozhodnom období vo vzťahu k sťažovateľke 1 (od 1. júna 2021) konal súd prvej inštancie v rozsahu približne jedného roka.

47. Možno pripustiť, že v rozhodnom období sa zo strany súdu prvej inštancie nevyskytli obdobia nečinnosti, vymedzené úkony vykonával plynulo a v primeraných časových odstupoch, riešil aj procesné otázky spojené s časovou náročnosťou (zisťovanie stavu dedičského konania v Českej republike), ktorých vyriešenie nemal vo svojej moci. Ústavný súd však bol nútený prihliadnuť na celkovú extrémnu dĺžku napadnutého konania, na svoje dva skoršie nálezy v predmetnej veci a taktiež na význam konania pre sťažovateľky z pohľadu predmetu konania (reštitúcie) a tiež z pohľadu ich veku a zdravotného stavu, ktoré odôvodňujú prísnejšie posudzovanie postupu mestského súdu v napadnutom konaní. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom mestského súdu v rozhodnom období v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateliek na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bodoch 1 a 2 výroku tohto nálezu.

48. V posudzovanom období v napadnutom konaní konal pôvodne Okresný súd Košice II a následne od 1. júna 2023 Mestský súd Košice. V zmysle § 18m ods. 2 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov od 1. júna 2023 výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu prechádzajú od 1. júna 2023 z Okresného súdu Košice II a Okresného súdu Košice-okolie na Mestský súd Košice. Z uvedeného dôvodu sa výroky tohto nálezu vzťahujú výlučne na Mestský súd Košice, ktorý je zároveň označený ako porušovateľ špecifikovaných práv sťažovateliek, hoci ide o posudzovanie obdobia, keď konal ešte aj Okresný súd Košice II.

49. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti mestský súd meritórne nerozhodol, ústavný súd požiadavke sťažovateľiek, aby prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

50. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

51. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

52. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

53. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľky si uplatnili finančné zadosťučinenie každá v sume 20 000 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bodoch 16 až 21 tohto nálezu.

54. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

55. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v prospech mestského súdu hodnotil predovšetkým prvky skutkovej zložitosti veci vyskytujúce sa aj v posudzovanom období a tiež to, že jednotlivé úkony realizoval v primeraných časových odstupoch. V neprospech mestského súdu hodnotil celkovú extrémnu dĺžku napadnutého konania, dva skoršie nálezy, ktorými bolo už rozhodnuté o porušení označených práv sťažovateľiek. Aktuálne napadnuté konanie nie je právoplatne skončené a po zrušení rozsudkov okresného súdu a krajského súdu je vec opäť pred súdom prvej inštancie. Relevantné je, že tieto rozsudky boli zrušené pre neodôvodnenosť a nepreskúmateľnosť rozsudkov, keď osobitne okresný súd v rozpore s § 220 Civilného sporového poriadku jasne a výstižne, resp. vôbec nevysvetlil, prečo nevykonal navrhnutý dôkaz (žalovaným 2 navrhnutý dôkaz posudkom znalca o cene nehnuteľností k 3. decembru 1982 podľa predpisov platných v čase uzavretia kúpnej zmluvy), pričom krajský súd v odvolacom konaní toto pochybenie okresného súdu nenapravil (porovnaj body 40 a 41 kasačného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/260/2021 z 15. februára 2024). Postup mestského súdu v napadnutom konaní bolo namieste hodnotiť prísnejšie vzhľadom na význam konania pre sťažovateľky vyplývajúci predovšetkým z ich zdravotného stavu a osobitne tiež pre vyšší vek sťažovateľky 1. Na podklade týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľkám každej v sume 3 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 500 eur oproti sťažovateľkami navrhovanej sume 20 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 6 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

56. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 057,21 eur.

57. Ústavný súd priznal sťažovateľkám náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 15 písm. a), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky). Keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní troch účastníkov konania, základná sadzba tarifnej odmeny sa znižuje podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (pozri najmä I. ÚS 417/2010, I. ÚS 64/2011, II. ÚS 25/2011, II. ÚS 453/2010, II. ÚS 520/2010, III. ÚS 354/2010, III. ÚS 356/2010, III. ÚS 452/2010, IV. ÚS 62/2011, IV. ÚS 475/2010) o 50 %, keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní troch osôb, ústavný súd priznal odmenu 1 029,75 eur ($343,25 \text{ eur} \times 2 \times 3/2$). Rovnako tak priznal náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 27,46 eur [$2 \times 13,73 \text{ eur}$ (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky)], čo spolu predstavuje sumu 1 057,21 eur (bod 5 výroku tohto nálezu).

58. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu